

Министерство образования Республики Саха (Якутия)
Муниципальное казенное учреждение «Муниципальный орган управления образования»
Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Бордонская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО:
на заседании МС
протокол № _____
от «29» августа 2017 г.

СОГЛАСОВАНО:
заместитель директора по УВР
Л.Н. Спирова (Спирова Л.Н.)
«29» августа 2017 г.

УТВЕРЖДЕНО:
директор школы
Л.Н. Спирова (.)
«29» августа 2015 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО ЯЗЫКУ САХА на 2016 - 2017 учебный год

Степень обучения (класс) начальное общее, 4 класс
(начальное общее, основное общее, среднее (полное) общее образование с указанием классов)

Количество часов 102

Уровень базовый
(базовый, профильный)

Учитель Петрова Валентина Афанасьевна

Программа разработана на основе Примерной программы начального общего образования, авторской программы
.М.Анисимова, С.К.Колодезникова, Е.С.Руфовой, С.М.Тимофеевой /Якутск, 2007г./, одобренной Министерством
образования РС(Я), Якутск, Бичик, 2000 г.

(указать примерную или авторскую программу/программы, издательство, год издания при наличии)

Быһаары сурук.

Үөрэх биридимиэтин сыала соруга.

Начаалынай оскуолаҕа төрөөбүт тылы үөрэтии биридимиэтэ атын үөрэх биридимиэттэрин ортотугар үөрэнээччи тылын өһүн уонна өйүн – санаатын сайыннарар. Үөрэх дэгиттэр дьайыыларын инэрэр кыагынан бас – көс балаһыанньаны ылар биридимиэт буолар.

Оҕо начаалынай оскуолаҕа үөрэнэр сааһыгар билиитэ – көрүүтэ балысханлык кэниир, тылы – өһө уонна өйө – санаата имигэстик сайдар. Иэйиитэ уонна саныыр санаата судургутук олохсуйар буолан төрөөбүт тылы бу кэмнэ кичэйэн үөрэтии – норуот тыла чөл туруктаах буоларын туһугар кэнчээри ыччакка улуу нэһилиэстибэни тириэрдэргэ олус суолталаах. Этилибиккэ олобуран, **төрөөбүт тылы начаалынай уопсай үөрэхтээһин таһымыгар үөрэтии сыалын** үс хайысхаҕа араарыахха сөп.

- 1) үөрэнээччигэ төрөөбүт тыл туһунан билиини аан дойду туһунан научнай билии быстыспат сорҕотун быһыытынан инэри, тыл үөрэбин сүрүн хайысхаларын кытта
- 2) билиһиннэри, онно олобуран, оҕо билэр – көрөр, толкуйдуур кыагынан сайыннары; үөрэнээччи дьонун - сэргэтин кытта төрөөбүт тылынан бодоруһар үөрүйэбин, сана култуурата киһи уопсай култууратын быстыспат сорҕото буоларын туһунан өйдөбүлгэ тирэбирэн, сана тыл араас көрүнэр үөрэтэн салгыы сайыннары;
- 3) үөрэнээччигэ төрөөбүт тыл норуот ытык өйдөбүллэрин биридэстэрэ буоларын быһыытынан ураты харыстабыллаах сыһыаны инэри, хас биридди киһи ийэ тылын сайыннарар иэстээбин өйдөтүү;

Төрөөбүт тылы начаалынай оскуолаҕа үөрэтии сыала манлык сүрүн соруктары быһаардахха ситиһиллэр;

- ✓ дьону – сэргэни кытта бодоруһар сана сүрүн көрүннэрин үөрэнээччигэ үөрэх дэгиттэр дьайыыларын инэриини кытта биригэ алтыһыннаран үөрэтии;
- ✓ тыл – бодоруһуу сүрүн ньымата диэн тутаах өйдөбүлгэ тирэбирэн, үөрэнээччи кэпсэтэр уонна санаатын толору этэр (тыл этэр), суруйар үөрүйэбин сааһыгар сөп түбэһиннэрен сайыннары;
- ✓ тыл үөрэбин сүрүн салааларын (лексика, фонетика, морфология, синтаксис, тиэкис) туһунан уопсай өйдөбүлү инэриигэ тирэбирэн, үөрэнээччи толкуйдуур дьобурун сайыннары, сааһыгар сөп түбэһиннэрен, өй үлэтин дьайыыларыгар үөрэтии;
- ✓ төрөөбүт тылы билии харыстааһын, сайыннары сүрүн ньымаларыгар үөрэтии.

Төрөөбүт тылга тирэбирэн, нуучча тылын үөрэтии. Саха оскуолаиыгар нуучча тылын үөрэнээччи төрөөбүт тылга ылыбыт билиитигэр, инэриммит үөрүйэбэр уонна сатабылыгар тирэбирэн үөрэтии – билигин олохсуйбут өйдөбүл, бастын учууталлар үгэскэ кубулуйбут үөрэтэр ньымалара. Онно тирэбирэн, ФГҮӨС үөрэнэргэ үөрэтэр сүрүн хайысхатыгар уонна ирдэбилигэр олобуран, төрөөбүт тылга тирэбирэн нуучча тылын үөрэтиини сана таһымна таһаары саҕаланара наада.

Төрөөбүт тылы начальнай оскуолаҕа үөрэтии үөрэнээччи нуучча тылын кэбэбэстик ылынарын хааччыар, нуучча тылыгар тыл үөрэбин үгүс уопсай хайысхаларын хос эбэтэр уруттаан үөрэтэри лаппа аһыйатан, учуутал үөрэх чааһын оҕо нууччалы саңатын сайыннарыга аныыр усулуобуйатын **үөскэтиэхтээх.** Онон саха оскуолатыгар нуучча тылын үөрэтии хаачыстыбатын тупсарыга усулуобуйа үөскэтии – төрөөбүт тылы үөрэтии хос сыала – соруга.

Үөрэх былааныгар үөрэх биридимэтин миэстэтэ

Саха тылын үөрэтии чааһа начальнай уопсай үөрэхтээһини сүрүннүүр бырагыраамаҕа бэриллэр төрөөбүт тылынан үөрэнэр кылаастарга аналлаах базиснай үөрэх былаанын 3 (үһүс) барыйааныгар тирэҕирэн быһаарыллар. Үөрэх тэрилтэтэ бэйэтин үөрэҕин бырагырааматын, былаанын онгосторугар онно баар булгуччулаах чааска киирбит биридимэтигэр чаастарын тутуһара ирдэнэр. Онно эбии үөрэх былаанын талар чааһыттан бэйэтэ көрөн, ханнык баҕарар биридимэиккэ чаас эбэрэ эбэтэр атын биридимэтин эбии үөрэтэрэ көнүл.

Ити ыйыллар базиснай үөрэх былааныгар нуучча уонна төрөөбүт тылы үөрэтии чаастарын ахсаана тэннэнэн, ордук государственнай статустаах төрөөбүт тыл үрдүк таһымна үөрэтиллэригэр усулуобуйа тэриллэбитэ көстөр. Ону сэргэ төрөөбүт тылы үөрэтии нуучча тылын үөрэтиигэ тирэх буоларын ситиһэр туһуттан үөрэх матырыйаалын аттарарга табыгастаах усулуобуйа үөскүүр.

Үөрэх федеральной базиснай былаанын үһүс барыйааныгар олоһуран, саха оскуолатын начаальнай кылаастарыгар (1-4 кылаастарга) төрөөбүт тылы уонна литературнай ааҕыны үөрэтиигэ барыта холбоон нэдиэлэҕэ 21 чаас бэриллэр: 1 кылааска -5, 2 кылааска -5, 3 кылааска – 6,4 кылааска -5. Бу чаастартан төрөөбүт тылы үөрэтиигэ 1 кылааска – 3чаас, 2 кылааска – 3 ч, 3 кылааска – 3, 4 кылааска – 3 чаас бэриллэр.

Ытык өйдөбүллэри үөрэх биридимэтин ис хоһоонугар киллэриин.

Начальнай кылааска саха тылын үөрэтии оҕоҕо ытык өйдөбүллэри инэриигэ улахан суолталаах. Киһи – аймах үйэлэртэн үйэлэргэ өрө тутан илдьэ кэлбит ытык өйдөбүллэрэ төрөөбүт тыл эгэлгэтигэр, кэрэтигэр сөнөллөр. Ол курдук үөрэтии ис хоһоонугар тыл үөрэҕин сүрүн хайысхаларын сэргэ уруок, кэпсэтии (бодороһуу) тижмэтин, үөрэтии матырыйаалын быһыытынан төрөөбүт дойду, ийэ дойду, төрөөбүт тыл, айылҕа, үлэ, төрүт дьарык, ыал, дьиэ кэргэн, айымны уонна кэрэ эйгэтэ, көнүл, кырдьык, үтүө санаа, киһи аймах, аан дойду омуктарын тылларын уонна култууратын эгэлгэтин курдук ытык өйдөбүллэр киириэхтэрэ.

Үөрэх биридимэтин үөрэтии түмүгэ

Ытык өйдөбүллэри ынырыы түмүгэ

Саха тылын оскуолаҕа үөрэтии кэмигэр оҕо маннык ытык өйдөбүллэри инэриннэбинэ, төрөөбүт тыла сайдарыгар бэриниилээх, эппиэтинэстээх буоларыгар, бэйэтин кыаҕын толору туһанарыгар инэриэххэ сөп.

Төрөөбүт тыл – омугу сомоҕолуур тыл буоларын өйдүүр.

Төрөөбүт тыл төрүт айылгыта, үйэлээх үгэһэ, этигэн кэрэтэ норуот тылынан уус – уран айымнытыгар уонна уус – уран литератураҕа сөһмүтүн билэр.

Төрөөбүт тылын сайыннарар, кэлэр көлүөнэҕэ тириэрдэр ытык иэстээҕин, ийэ тыл үйэлэргэ чөл туруктаах буоларыгар тус оруоллааҕын өйдүүр.

Төрөөбүт тыл иитиллэр, үөрэнэр, айар – сайдар тыл буоларын итэҕэйэр.

Төрөөбүт тыл элбэх омук алтыһан бииргэ олорор кэмигэр, икки (элбэх) тылланы усулуобуйатыгар хас биирдии киһиттэн харастабыллаах сыһыаны эрэйэрин өйдүүр.

Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ

Бэйэни салайынар – дьаһанар сатабыл.

Тылын сайыннарар сыалы – соругу таба туруорунар, сатаан былаанныыр, туох ханнык түмүккэ кэлиэхтээҕин быһа холоон билэр. Тугу билэрин – билбэтин, тугу ситэри үөрэтиэхтээҕин арааран өйдүүр. Сылга бииртэн итэҕэһэ суох төрөөбүт тылга аналлаах бырайыактарга кыттан (тус бырайыага, коллективнай бырайыак) үлэлиир.

“Тылы сэрэйэр” дьобуру сайыннары. Бэйэтин сааһыгар сөп түбэхэр тизкискэ үөрэппит матырыйаалын сүннүүнэн тыл литературнай нуормата сангарар эбэтэр суруйар киһи тылыгар төһө сөпкө эбэтэр сыһа туттулларын тутта “сэрэйэн” билэр, итэбэһин, албаһын быһаарар, көннөрөр, бэйэтин тылыгар – өһүгөр тыл нуорматын ирдэбилин тутуһарга дьулуһар.

Бэйэ санатын сайыннарар баһаны үөскэтии. Төрөөбүт тылын баһа баайын сыаналыыр, тыл кэрэтигэр умсугуйар, этигэн тыл күүһүн, кыабын толору туһанарга, тылын – өһүн бэйэтэ сатаан чочуйан, тупсаран, санаатын сиһилии этэргэ, кэпсииргэ дьулуһар.

Хонтуруолланы. Бэйэ санатын өрүү кэтэнэр, көрүнэр, албаһа суох сангарарга, санаатын ыпсаран, хомоһойдук этэргэ кыһаллар.

Билэр - көрөр сатабыл. Үөрэнэр сатабыл.

Үлэ сыалын – соругун таба туруоруу. Төрөөбүт тылын үөрэтэригэр сыал – сорук туруорунан көдүүстээхтик үлэлиир.

Билиини – көрүүнү кэнэтэр араас матырыйаалы туһаны. Сахалыы үөрэх, наука литературатыттан (тылдьыттартан, ыйынньыктартан, энциклопедиялартан, араас книгэттэн) туһааннаах информацияны билиини дөбөннүк булар, бэлиэтэнэр, түмэр, ситимниир араас ньыманы табыгастаахтык туһанар. Сахалыы тахсар аналлаах өрөспүүбүлүкэ, улуус, оскуола хаһыаттарын, сурунаалларын (“Кэскил”, “Чуораанчык” о.д.а.) тиһигин быспакка ааһар, араадыһанан, тэлэбиисэринэн сахалыы биэриилэри сэргээн истэр – көрөр, үөрэтэр, чинчийэр, айар үлэтигэр көдүүстээхтик туһанар. Сахалыы үөрэби сайыннарар интириниэт – сайттаран бэйэтин сааһыгар сөптөөх – туһалаах информацияны булан сатаан наардаан туһанар; тизкиһи сахалыы шрибинэн бэйэтэ бэчээттиир; интириниэт нөнүө сахалыы ытыллар араас тэрээһингэ төрөөбүт тыл литературнай нуорматын тутуһан, көхтөөхтүк кыттар.

Билиини сааһылааһын (структурирование знаний). Саһа билии ыларга баар билиитигэр тирэбэрэр. Атын биридимииттэргэ ылбыт билиитин сатаан ситимниир (интеграция знаний)

Тобулук өйү сайыннарар үөрүйэхтэр. Төрөөбүт тыл оскуолаһа оһону сайыннарар үөрэх туттаах салааларыттан (биридимииттэриттэн) биирдэстэрэ. Онон үөрэнээччи саһа тылын үөрэтэр кэмигэр үөрэнэргэ төрүт буолар өй үлэтин сүрүн үөрүйэхтэрин баһылыыр.

Саһа тылын лингвистическэй матырыйаалыгар тирэбэрэн, өй үлэтин араас дьайыһыларын кэбэбэстик толорор: тэннээһин (сравнение), ырытыы (анализ), холбоһун (синтез), түмүктээһин (обобщение), ханыылатан сааһылааһын, майгыннатыы (аналогия), сааһылаан ситимнээһин. Итини сэргэ араас тойоннуур ньыманы (индукция, дедукция) табыгастаахтык туһанан дьону итэбэтэр, ылыннарар курдук санаатын сааһылаан этэр үөрүйэбэ сайдар.

Рефлексия. Сыалы – соругу ситиһэр ньымаларын уонна усулуобуйаларын төһө сөпкө талбытын сыаналыыр, холонор. Үлэ түмүгүн дьон интэриэһин, болһомтотун тардар кудук сахалыы кэпсииргэ дьулуһар.

Бэлиэни – символы туһанар үөрүйэхтэр. Дорһоон (буукуба), тыл, этии чилиэннэрин, тизкис анал бэлиэлэрин сатаан туһанар. Анал бэлиэлэринэн тыл, этии, тизкис моделын онорор. Бэриллибит модельга тирэбэрэн, тылы, этиини толкуйдуур, тизкиһи айар. Этиини, тизкиһи көннөрөргө анал корректорскай бэлиэлэри сатаан туһанар. Лингвистическэй билиини араас таблица, исхиэмэ, модель, диаграмма көмөтүнэн көрдөрөр. Таблицанан, исхиэмэнэн, моделынан, диаграмманан көрдөрүллүбүт лингвистическэй билиини өйдүүр уонна кэпсиир.

Бодоруһар сатабыл.

Бииргэ үлэлиир үөрүйэх. Дьону кытта бииргэ алтыһан үөрэнэр, үлэлиир араас ньыманы баһылыыр (пааранан, бөлөбүнэн, хамаанданан, о.д.а). Саастыылаахтарын, улахан дьону кытта айымнылаах алтыһы туругар кэбэбэстик киирэр (продуктивное взаимодействие), биир сыаллаах – соруктаахмитиэттик дьонун кытта таһаарыылаахтык, көдүүстээхтик үлэлиир үөрүйэхтэнэр (продуктивное сотрудничество).

Кэпсиир үөрүйэх. Кэпсэтии уратыларын өйдүүр, табан кэпсэтэр киһитин убаастыыр, сэнээрэр санаатын болһойон истэр, ылынар. Кэпсэтэригэр дьон болһомтотун тардар, сэргэхситэр, сонурһатар, көбүлүүр сатабылы табан тутуһарга дьулуһар. Кэпсэтэр кэмнэ бэйэ көрүүтүн. Истибитин, аахпытын сиһилии кэпсиир. Дьон өйдөспөт, тыл тылларыгар киирсибэт буолар төрүөттэригэр сөптөөхтүк сыаналыыр, сатаан ырытар, өйдөһүү суолун тобуларга баһалаах

Кэпсэтии сиэрин тутуһар, туттан – хаһтан бодороһуу ньымаларын тоһоостоохтук туттар.

Сахалыы дорооболоһор, билсиһэр, быраһаайдаһар, көрдөрөр, бырастыы гыннарар, буойар төлөпүнүнэн кэпсэтэр, о. д. а үгэстэри интэрииммит, күннээби олоһор өрүү туттар.

Тустаах биридимизти үөрэтии түмүгэ

Саха тылын литературнай нуорматын тутуһар. Дорҕоону, буукубаны, тыл сүһүбүн, сана чааһын, этии чилиэнин, судургу этиини булар, быһаарар наардыыр.

Сахалыы таба сруйуу, сурук блиэлрин быраабылатын тутуһар.

Тиэкис өйдөбүлэ, бэлиэтинбилэр (тиэмэтэ, сүрүн санаата, аата, эпиграф, тутула, этиилэрин ситимэ)

Саныыр санаатын сааһылаан, дьонно өйдөнүмтүөтүк, тийимтиэтик этэр, тиэкис тутулун туһунан суруйары сатыыр.

Тиэкис тииптэрин сэлэргээһин, ойуулааһын, тойонноохун диэн араарар.

Монолог уонна диалог арааһын сатаан туһанар.

Бэйэ санатын сатаан хонтуруолланар, тиэкиһин ис хоһоонун. Тылын – өһүн сыаналыыр, албастарын булар, чочуйар тупсарар

Үөрэх биридимизтин ис хоһооно.

Начаалынай оскуолаҕа төрөөбүт тылы үөрэтии – уопсай үөрэхтээһин систимэтигэр саха тылын үөрэтэр биридимизт быстыспат сорҕото Филология диэн үөрэх уобалаһыгар төрүт буолар сүрүни куурус. Онон үөрэтии сыала – соруга, тутула, ис хоһооно уонна түмүк ирдэбилэ үрдүкү кылаастарга төрөөбүт тылысэргэ атын филологическай биридимизттэри үөрэтиини кытта алтыһыннаран ситимнээн торумнанар.

Төрөөбүт тылы начаалынай оскуолаҕа үөрэтии маннайгы кылааска «Бодороһуу култуурата» диэн сана киирэр салааттан киирэр ол кэнниттэн «Грамотаҕа үөрэтии» диэн үгэс буолбут ааҕарга уонна суруйарга үөрэтэр салаа «Ааҕарга уонна суруйарга үөрэнэбит» сана аатынан үөрэтиллэр. Бу кэмгэ үөрэх былааныгар төрөөбүт тыл уонна литература ааҕыта чаастара бииргэ үөрэтиллэр. «Ааҕарга уонна суруйарга үөрэнэбит» салаа кэнниттэн биридэ төрөөбүт тыл уонна литературнай ааҕы биридимизттэрэ тус туспа үөрэтиллэр. Ити кэнниттэн ыла начаалынай оскуолаҕа төрөөбүт тыл биридимизтин сүрүн ис хоһоонун тиүиктээхтик үөрэтии саҕаланар.

Төрөөбүт тылы начаалынай оскуолаҕа үөрэтии ис хоһоонун сүрүн хайысхалара үөрэтии түмүк ирдэбиллэрин уонна сыалын – соругун ситиһэргэ аналлаах тутуу научнай балаһыанньалартан тангыллар. Ити ирдэбилгэ олобуран төрөөбүт тылы үөрэтии ис хоһоонугар маннык хайысхалар киирэллэр

- 1) Бодороһуу култуурата.
- 2) Сана көрүнэ; истии, санарыы, ааҕы, суруйуу.
- 3) Тыл үөрэбин тутуу салааарын туһунан уопсай өйдөбүлэ: фонетика, лексика, морфология, синтаксис.
- 4) Сурук – бичик култуурата: таба суруйуу уонна сурук бэлиэтэ.
- 5) Ситимнээх сананы сайыннарыы.

БОДОРУҔУУ КУЛТУУРАТА.

Дьону кытта бодоруһуу араас көрүнэ: кэпсэтии, сэлэргээһин, сүбэлэһии, сөпсөһүү. Тылы бодоруһуу сүрүн ньыматын быһыытынан арыыйы: бодороһууга сана уонна туттуу – хаптыы суолтата. Санарыы уонна истии култууратын, кэпсэтии сиэрин тутуһуу.

Сага көрүнэ: истии, ааҕы, суруйуу

Истии. Дьону кытта бодоруһууга истии култууратын тутуһуу. Кэпсэтии сыалын – соругун, дьон этэр санааларын, кэпсэтии ис хоһоонун өйдөөһүн. Сахалыы араас тиэкиһи истии, сүрүн ис хоһоонун өйдөөһүн. Истибиттэн туһалааҕы, суолталааҕы сурунуу, анал бэлиэлэри туһанан, ис хоһоонун, тутулун исхиэмэтин көрдөрүү.

Ааҕы. Сахалыы араас тиэкиһи сахалыы сана интонациятын, төрүт дорҕоон этиллиитин тутуһан, тэтимнээхтик ааҕы. Тиэкиһи туох сыаллаах – соруктаах ааҕарын көрөн, ааҕы араас көрүнүн көрөн сатаан туһаны. Ааҕы кэмигэр тиэкис сүрүн санаатын өйдөөһүн, наадалаах, туһалаах

информацияны араары. Аахпыт тизкис сүрүн ис хоһоонугар тус сыанабылы сатаан этии Тизкистэн синонимы, сомоҕо домоҕу, түөлбэ тылы, ойуулуур - дьүһүннүүр ньыманы туттуу бастын холобурун булуу, анаан болҕойуу, аахпыты кэпсииргэ туһаныы. Ааҕылар тизкистэн билбэт, өйдөөбөт сана тыллары тылдытынан булуу. Ааптар санаатын. Иэйиитин бизэрэригэр тизкис тутулун, этии арааһын хайдах туһаммытын быһаарыы. Ааҕыга тикис интонациятын, туонун сүрүн санааҕа сөп түбэуһиннэрэн таба таайыы.

Сагарыы. Кэпсэтии сизрин, сагарыы култууратын тутуһуу. Дьону кытта табан кэпсэтии Кэпсэтиини тоҕоостоохтук көбүлээһин, саҕалааһын, түмүктээһин. Саныыр санааны толору, сиһилии тириэрдэр инниттэн кэлсэтии сыалыгар – соругар, ис хоһоонугар сөп түбэхэр сахалыы тылы – өһү. Ойуулуур – дьүһүннүүр ньымалары таба туһаныы. Этэр санааны сааһылаары эбэтэр тустаах өйдөбүлү истээчигэ тоһоҕолоон тиэрдээри тоҕоостоох миэстэҕэ анал тохтобуллары сатаан туһаныы. Түгэнииттэн көрөн. сагарыы тэтимин сөпкө талыы.

Суруйуу. Сурук – бичик култууратын тутуһуу. Тупсаҕай буочарынан ыраастык суруйуу. Тизкиһи устуу, истэн суруйуу. Саныыр санааны суругунан сиһилии тиэрдии. Аахпыттан суруйуу. Дьизэ кэргэн, чугас доҕор, таптыыр дьарык, айылҕа, кыыллар тустарынан, ону таһынан аахпыт айымньы, хартыына, кинигэ ис хоһоонун, экскурсияҕа, быыстапкаҕа сырытытын туһунан тэттик тизкистэри өйүттэн суруйар. Суругунан үлэҕэ сомоҕо домоҕу, синоним тыллары, онтон да атын сахалыы ойуулуур – дьүһүннүүр ньымалары туттуу. Тизкис тутулун, сахалыы таба суруйуу, сурук бэлиэлэрин тутуһуу.

Тыл үөрэҕэ.

Төрөөбүт тылбыт – саха тыла. Төрөөбүт тыл киһи олоҕор суолтата.

Дорҕоон уонна таба суруйуу. Саҕа дорҕоонун өйдөбүлүн, сахалыы дорҕоон арааһын билии. Төрөөбүт тылын дорҕооннорун, ордук чуолаан сахалыы ураты дорҕооннору арааран истии, чуолкайдык, таба сагарыы нуорматын тутуһуу. Саха тылыгар кириити тыллары үксүн сахатытан, аһаҕас дорҕооннор дьүөрэлэһиилэрин сокуонун тутуһан сагарыы. Тылы дорҕоон састаабынан ырытыы.

Лексика. Норуот тылын туһунан уопсай өйдөбүлү, төрүт уонна кириити тыл уратыларын билии. Литературнай тыл суолтатын билии, нуорматын тутуу. Тыл лексическэй суолтатын быһаарыы. Хомуур суолталаах, түөлбэ тыл, биир уонна элбэх суолталаах тыллар, көспүт суолталаах тыллар, омоним, антоним, синоним (харыс тыллар, сомоҕо тыллар, метафоралар) өйдөбүллэрин билии, тизкистэн булуу, санарар санааҕа сөпкө туттуу. Быһаарыылаах тылдыт арааһын сатаан туһаныы, тыл суолтатын тылдыттан булан быһаарыы.

Графика. Сурук сайдыытын бэлиэтэ түгэннэрин билсии, киһи олоҕор суолтатын өйдөөһүн. Сахалыы сурук – бичик сайдыытын историятын билии. Дорҕоон буукубаларын билии, таба ааттааһын. Буукубалары суруллар ньымаларынан холбоон, ыраастык, тэтимнээхтик илиинэн суруйуу. Сурукка туттуллар атын бэлиэлэри, өйдөбүллэри (абзац, тылы көһөрүү бэлиэтэ, тыл икки арда (пробел)) сөпкө туттуу. Сахалыы алпаабыт бэрээдэгин билии. Араас тылдытынан, ыйынньыгынан, каталогунан үлэлииргэ алпаабыты сөпкө туһаныы. Компьютерга сахалыы шрибинэн тизкиһи бэчээттээһин.

Морфология. Тыл састааба диэн өйдөбүлү, тыл уларытар уонна үөскүүр ньыматын билии. Саҕа чааһын туһунан уопсай өйдөбүлү билии. Саҕа чаастарын бөлөҕө: ааттар (аат тыл, даҕааһын аат, ахсаан аат, солбуйар аат), туохтуурдар (аат туохтуур, сыһыат туохтуур, тус туохтуур) сыһыат көмө саҕа чаастара. Тылы састаабынан ырытыы (тыл олоҕо, сыһыарыыта). Тыллары сүрүн бэлиэлэринэн (грамматическай халыыптарынан) бөлөхтөөһүн, ырытыы. Санарар санааҕа тыл литературнай нуорматын тутуһуу.

Синтаксис. Этии уонна тыл ситимэ уратыларын, этии арааһын (сэһэн, ыйытыы, күүһүрдүү) билии. Тэнийбит уонна тэнийбэтэх этии, судургу уонна холбуу этии, сирэй саҕа, ойоҕос саҕа, диалог, туһулуу өйдөбүллэрин билии, этиигэ, тизкискэ арааран булуу, бэйэ этиитин толкуйдааһын. Этиини таба интонациялаан ааҕыы, сурукка саҕа дэгэтин сурук бэлиэтинэн араарыы. Этии чилиэнинэн ырытыы.

Сурук – бичик култуурата

Таба суруйуу. Таба суруйуу сурук – бичик култуурата буоларын өйдөөһүн. Уһун аһаҕас дорҕооннору, дифтону, хоһуласпыт, сэргэстэспит, маарыннаһар бүтэй дорҕооннору, саха тылыггар кириити дорҕооннору таба суруйуу. Сахалыы араастык этиллэр таба суруллуулар тыл төрүт сокуоннарыттан тахсарын, норуокка үөрүйэх, үгэс буолбут нуормаларыгар олоҕурулларын өйдөөһүн, харыстабыллаахтык сыһыаннаһыы. Киэнник, элбэхтик туттуллар эбэтэр сахалыы этэргэ табыгастаах кириити тыллары сахатытан суруйуу, тылбаастанар эбэтэр саха тылынан бэриллэр кыахтаах нуучча тылларын сахалыы солбугунан биэриити; олохторо нууччалыы суруллар кириити тыллар сыһыарыыларын таба суруйуу.

Сурук бэлиэтэ. Сурук бэлиэтэ – тыл култууратын сорҕото буоларын, киһи этэр санаатын чуолкайдьырга, суругу – бичиги тупсарарга биллэр көстөр туһалааһын, тизкис ыһыллыбатын, биир сомоҕо сибээстээх буоларын хааччыйарын өйдөөһүн. Сахалыы этиигэ сурук бэлиэтин арааһын сатабыллаахтык туттуу.

Ситимнээх саҕаны сайыннарыы.

Туох сыаллаах – соруктаах саңарарын, суруйарын чуолкай өйдөөн (тиэмэ, сүрүн санаа), өйүнгэр – санаатыгар тийимтиэтик санаатын сааһылаан, араас тизкисэри холкутук саңарар, суруйар үөрүйэҕи сайыннарыы. Тизкис сүрүн санаатытыгар олобуран, тизкиһи таба ааттааһын. Тизкис тиибиттэн көрөн (сэһэргээһин, ойуулааһын, тойоннооһун), тизкис тутулун тутуһуу (киириитэ, сүрүн чааһа, түмүгэ), былаанын оноруу (кылгас, тэнийбит), кэрчик тизмэлэргэ бытарыты. Тыл туттуллар уратытын, дэгэтин учуоттаан, тутуллаах этиилэри, ойуулуур – дьүһүннүүр ньымалары, тыл баайын сөпкө туттуу.

Материально-техническое обеспечение учебного предмета

Наименования объектов и средств материально-технического обеспечения	Количество	Примечания
<i>Библиотечный фонд (книгопечатная продукция)</i>		
Учебно-методические комплекты по якутскому языку для 1-4 классов (программы, учебники, и др.). Примерная программа начального общего образования по якутскому языку	К 1	Библиотечный фонд комплектуется на основе федерального перечня учебников, рекомендованных (допущенных) Минобрнауки РФ
<i>Печатные пособия</i>		
Комплекты для обучения грамоте (наборное полотно, набор букв, образцы письменных букв). Касса букв и сочетаний (по возможности). Таблицы к основным разделам грамматического материала, содержащегося в программе по якутскому языку. Наборы сюжетных (предметных) картинок в соответствии с тематикой, определённой в программе по якутскому языку (в том числе и в цифровой форме). Словари по якутскому языку.	1 1 1 1	
<i>Технические средства обучения</i>		

Классная доска с набором приспособлений для крепления таблиц, картинок.	1	
Ноутбук.	1	
Интерактивная доска.	1	
Мультимедийный проектор.	1	
<i>Экранно-звуковые пособия</i>		
Аудиозаписи в соответствии с программой обучения.	1	
<i>Оборудование класса</i>		
Ученические столы двухместные с комплектом стульев.	К	
Стол учительский с тумбой.		
Шкафы для хранения учебников, дидактических материалов, пособий и пр.	1	

КАЛЕНДАРНО – ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ ПО ЯЗЫКУ САХА

на 2017 - 2018 учебный год

Класс - 4

Учитель – Петрова Валентина Афанасьевна

Количество часов: всего - 102 часа; в неделю – 3 часа;

Планирование составлено на основе рабочей программы по языку саха, составленной учителем начальных классов Петровой В. А., рассмотренной на заседании МС, протокол №___ от «___»_____ 2017 г., согласованной заместителем директора по УВР Спириной Л.Н. «___»_____ 2017 г., утвержденной директором школы Григорьевым В. Т..«___»_____ 2017 г

(реквизиты утверждения рабочей программы с датой)

	1 четверть	2 четверть	3 четверть	4 четверть
Всего часов по программе	27	21	30	24
Дано уроков фактически				
Не выполнено (указать причину)				

1 чииппэр

№	Уруок тизмэтэ	Уерэнээччигэ Туруоруллар сорук, ирдэбил	Атын уруоктары кытта ситимэ	Хонтур. Керуцэ	Эбии бэлиэтээыннэр	Учебник страниц.	Былаан ынан кунэ	Ытытыллыбыт кунэ
1	Кирири уруок	Сана уерэх дьылыгар ирдэбиллэри билии		Фронтальной	Ситимнээх сананы сайыннары		02. 09	
2	Тизкис. Этии. Тыл. Дорбоон.	Тыл дорбооннорун Таба быаары. Абаас, бутэй, кылгас, уун дорбооннору, дифтоннары билиитэ.	Хобоонноох Тук аабы	Фронтальной	Ситимнээх Сацаны Сайыннараа-ын	С.3-5	07.09	
3	Тизкис. Тизкис бэлиэтэ.	Тизкис тематын, тизкис сурун санаатын, абзац диэни билиэхтээх	Русский язык	Фронталь Биирдиилээн	Тыл дорбоонун уонна буукубатын ырытыы.	С.5-7	09.09	
4	Тизкис арааба	Тизкистэр араастарын билии.	Русский язык	Фронтальной	Ейтен суруйуу	С.8-10	11. 09	
5	Тизкис чааба	Тизкис чаабын: сабаланытын, сурун чаабын, бутуутун билиэхтээх.	Биирдиилээн. Уопсай эппиэттээын	Фронтальной	Абаас дорб.сепке наардаабын	С.10-13	14. 09	
6	Суругунан улэ	Албаа суох таба суруйуу. Албастарын кеннеруу.	Тойоннообун Тизкистэ суруй	Биирдиилээн			16.09	
7	Этии. Тыл ситимэ.	Тыл ситимин оцоруу. Ону туванан тизкис суруйуу.	Аабы уруога	Фронтальной	Этии керуцнэригэр улэ	С.14-16	18. 09	
8	Этии керуцэ.	Этиилэри сепке интонациялаан сацар. Кибини кытта эйбэстик туттан дорооболобуу.	Аабы. Русск.яз.	Фронтальной Биирдиилээн		С.16-18	21. 09	
9	Этии чилиэнэ.	Этии чилиэннэрин бэлиэтиир, сепке	Русск.яз.	Фронтальн. Биирдиилээн	Бэриллит тылларга этиитэ	С.19-21	23.09	

	Тэнийбит, тэнийбэтэх этии.	быбаарар. Тэнийбэтэх этиини тэнитэр			булл.			
10	Этии биир уустаах чилиэннэрэ	Этии биир уустаах чил-н булар, сурук бэлиэтин сепке туруорар, сепке интонац. Аа5ар. А/дор5оон дьуерэлэьиитин быбаарар.	Ейтен суруйарга холонуу «Биьиги ойуурбутугар»	Фронтальн. Биирдиилээн	Ойуулааьын Тиэкистэ суруйуу.	С.21-24	25. 09	
11	Хатылааьын	О5о билиитин быбаарар, араас тугэщэ Быбаарарын сатырью Хобоону дор5оонноохтук аа5ыы	Аа5ыы уруога	Бэйэни бэрэбиэркэлзн. Биирдиилээн эппиэт.	56 эрч.хобоону ейге уерэт	С.24-26.	28.09	
12	Суругунан улэ	Тылы албааа суох суруйар. Бэриллитит тылга ханнык а/д баарын бэлиэтээ.		Бэрэбиэркэл. диктант	Албаска улэ.	С.76	30.09	
13	Тыл оло5о уонна сыьыарыыта. Тыл састааба.	Тылы састаабынан сепке ырытар. Ыйытыыларга сепке толору хоруйдуур	Тылы сайыннарыы.	Фронтальной Индивид.	Ребууу таайыы	С.27-29	02. 10	
14	Сыьыарыы аа5ас дор5оонун уларыйыыта	Сыьыарыы а/д Тыл оло5ун а/д Кытта дьуерэлэьэн туерт араас буолан уларыйарын билии.	Нуучча тыла	Фронтальной. Биирдиилээн.	Тыл састаабын ырытыы.	С.30-31	05. 10	
15	Нууччалыы суруллар тыл сыьыарыыта.	Нууччалыы суруллар тыл сыьыарыытын А/Д эмиэ оло5ун А/Д дьуерэлэн уларыйарын билиэхтээх.	Нуучча тыла	Фронтальной Биирдиилээн		С.31-35 С.35-38	07.10	
16	Суругунан улэ	Нууччалыы суруллар тыллары таба истии уонна суруйуу.	Нуучча тыла	Текущий			09. 10	
17	Хатылааьын	Тылы састаабынан сепке ырытыы. Дор5оону сепке истии.	Аа5ыы	Биирдиилээн. Фронтальной	Сыьыарыы А/Д сепке туруорарга эрчиллии		12. 10	

		Сыбыары А/Д сепке туруоруу.						
18	Саца чаастара. Аат тыл. Аат тыл ахсаана. Паараласпыт аат тыллар.	Аат тылары сепке булуу. Анал ааттары били. Паараласпыт аат тыллары билии, сацарар сацаба туттуу.	Нуучча тыла Аабы.	Фронтальн. Биирдиилээн		С.39-42.	14. 10	
19	Барбыты чицэтии	Аат тыл разделга ылбыт билиилэрин таба туяаны		Фронтальной			16. 10	
20	Тылы сайыннары						19.10	
21	<i>Аат тыл падеьынан уларыытыта</i>	Аат тыл падеьын ыйтыынан булар, быьаарар.	Аабы.	Фронтальной	Падеж ыйытыыларын били.	С.42-44	21. 10	
22	Терут уонна араары падеж	Ыйытыылары сепке туруоран тылы сепке уларыты.	Хоьоонноохтук аабы	Бэйэни бэрэбиэркэлэни и. Ыйытыыны сепке туруорар	Ойуулааьын-тиэкистэ оцор. 114 эрч.	С.46-47	23. 10	
23	Хатылааьын.	Барбыт тиэмэлэригэр тест толоруу				С.47-48	26. 10	
24	Туохтуу падеж	Туохтуу падежка тылы таба туруорар, сыбыарыытын бэлиэтиир. Тылы тыл састаабынан ырытар.	Аабы	Фронтальной, биирдиилээн	Аабан баран ейтен суруйуу.	С.51-52	28. 10	

25	1 чиеппэр тумугунэн суругунан улэ			Хонтур. диктант			30. 10	
26	Албастары кеннеруу			Хонтур. Улэни бэрэбиэркэлээб ин			02. 11	
27	Хатылаабын	Аат тыл туьунан ылбыт билиини хатылаабын					04. 11	
28	Табаары падеж	Таь.падеж ыйытытын бил, сьь. сепке туруор.	Тылы сайыннары	Фвонтальной, биирдиилээн		С.53-54	11. 11	
29	Туттуу падеж: киминэн? Тугунан? Ханан?	Туттуу пад. Турар аат тыллары булуу.	Аабыы	Фронтальной, биирдиилээн		С.55-57.	13. 11	
30	Холбуу падеж: кимниин? Туохтуун?	Холбуу падежка турар аат тыл сььыарытын билии. Тылдытынан туьан.		Фронтальной, биирдиилээн		С.57	16. 11	
31	Тэцнии падеж: кимнээбэр? Туохтаабар?	Тэцнии пад сььыарытын арааран бил.	Аабыы	Фронтальной, биирдиилээн	Ейге уерэппити кербекке суруй	С.58-59	18. 11	
32	Талар диктант.	Этиллибит падежка турар тыл булуу. Тылдыты сатаан туттар.		Текущай			20. 11	
33	Албаска улэ	Албабын бэйэтэ кеннерер.		Биирдиилээн			23. 11	

34	Нууччалыг суруллар тыл падеьинан уларыйыта	Нууччалыг суруллар тыл падеьин быьаары. Этии с Чилиэннэринэн ырытыг.	Ааьы	Фронтальной	Тыллары падеьинан уларытарга эрчиллиг.	С.59-60	25. 11	
35	Аат тыл элбэх ахсааца падеьинан уларыйыта.	Аат тыл элбэх ахс. Падеьинан Уларыйытын билии	Тулалыг эйгэ, Ааьы.	Фронтальной		С.61-63	27. 11	
36	Барбыг хатылааьын	Аат тылы падежтарынан уларыг. Этии чилиэннэринэн, састааьынан ырытыгны били	Ааьы	Фронтальной, биирдиилээн		С.63-65	30. 12	
37	Диктант	Албаа суох суруйуу.Анал ааты бэлиэтиир		Хардарыга проверка			02 12	
38	Солбуйар аат.	Сирэй солбуйар ааты таба туттуу.	Тылы сайыннарыг	Фронтальной, биирдиилээн	Харт.улэ 159 эрч.	С.66-68	04. 12	
39	Солбуйар аат сирэйинэн, ахсаанынан уларыйыта.	Солбуйар аат этии ханныг чилиэнэ буолбутун, сирэйин, ахсаанын быьаарары били.	Теребут саца.	Фронтальной, биирдиилээн.		С.68-70	07. 12	
40	Солбуйар аат падеж ыйыгытын ан уларыйыта	Солбуйар аат сирэйинэн, ахсаанынан уонна падеьинан уларыйытын Ейдееьун.	Ааьы	Фронтальной, Биирдиилээн.		С.70-72	09. 12	
41	Хатылыг эрч.	Сирэй солб. Ааттары таба туьаныг. Этии чилиэн- нэринэн ырыг.		Фронтальной		С.73-74	11.12	

42	Хатылыыр эрч.	Падежтары, си-рэй солб. Аат-тары табатык туяаны.	Аабыы	Фронтальной, биирдиилээн		С.75-76	14. 12	
43	Тылы сайынн. «Мин ийэм»	Бэриллибит тыл ситимнэрин, сирэй солб. Ааттары кытта туттан «Мин ийэм» диэн темаба ойуулаабын- тиэкистэ суруй.	Аабыы	Биирдиилээн	Бэриллибит ребустар таайыыла- рын суруйан кэ- Лии.	С.76	16. 12	
44	Хонтуруолунай Диктант. «Сирдээх майгы туьунан»	Сирэй солбуйар ааты чопчу булар, уларыйыыларын бэлиэтиир.	Аабыы	Фронтальной Биирдиилээн		С. 83	18. 12	
45	Албаска улэ.	Албабы туьэрбит быраабыл. Хатылаан быьаарсыы	Нуучча тыла	Биирдиилээн, бэйэни бэрэбиэркэлэни и			21.12	
46	Хатылаабын	Падежтары, си-рэй солб. Аат-тары табатык туяаны.	Аабыы	Фронтальной, биирдиилээн			23. 12	
47	Хатылаабын						25. 12	

3 чиэппэр

48	Туохтуур. Туохтуур ейдебулэ	Учуутал эппит миэстэтин талан аабар. Ес хобооннорун тиэкискэ сепке туттар.	Аабыы. Тылы сайыннарар.	Фронтальной , биирдиилээн	«Кыбыццы туун» диэн темаба этии оцоруу. Этии чил- н ырытыы.	С.77-78	11. 01	
49	Туохтуур бириэмэнэн, Сирэйинэн, ахсаанынан уларыйыыта .	Ыйытыыларынан туохтуур уларый-рын быьаарар. Ребустары таайыы уеруйэ- 5ин билии. Ес хобоон ис хобоонун ырытар	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн		С.79-81	13. 01	

50	Туохтуур ейдебулун кэцэтии.	Туохтуур бириэмэнэн уларый-рын арааран билии Аат тылтан туохтуур уес-кээбинэ.	Аабыы.	Фронтальной, индивид.	Этии оцорорго бэриллибит тыллары туттуу.	1.81-82	18. 01	
51	Туохтуур солбуйар ааты кытта ситимнэ-ьиит..	Бэриллибит туохтуурдарга сирэй солбуйар ааты туьаан гына туттар.	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн		С.82-84	20. 01	
52	Изложение Кыбын»	Тереебут сирин айылбатынан, уратытынан киэн туттар. Ол уратыны кердерер кэрэ тыллары булар.	Тылы сайыннарыы.	Текущай		С.136 /Д.,И. хомуур/	22. 01	
53	Туохтуур соруйар киэбэ.	Айылбаба, тынар тыыннаахха харыст-к сыь. Ес хобоонун туттан тойоннооьун- тиэкистэ оцор.	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн		С.84-85	25. 01	
54	Буолар уонна буолбат хайааьыны кердерер туохтуур	Тыллар ситимнэьиилэрин сепке туруорар. Сорудабы ейдеен тургэнник уларытар.	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн		С.85-87	27. 01	
55	Туохтуур билицци бириэмэтэ.	Туохтуур билицци бириэмэтин ейдуургэ араас сорудабы толорор.	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн	«Иллэц кэммэр тугу гынабын» диэн темаба билицци бириэмэьэ турар туохтуурдары туьаьанан кэпсээннэ суруй.	С.87-89	29. 01	
56	Туохтуур билицци бириэмэьэ сирэйинэн,а	Эрчиллии сорудахтарын Самостоятельно ейдеен толо-рор.	Аабыы.		«Саас оскуолаба» 5-6 этиилээх тиэкис	С.90-91	01. 02	

	хсаанынан уларыйыта .							
57	Туохтуур кэлэр бириэмэтэ.	Туохтуур к.б. ыйытылары сепке туруорар. Этии чил-нэн ырытар.	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн.		С.92-94.	03. 02	
58	Туохтуур кэлэр бириэмэбэ сирэйнэн, ахсаанынан уларыйыта .	Туохтуур кэмнэрин быаарар, дакаастыыр.	Аабыы.	Фронтальной		С.94-96	05. 02	
59	Туохтуур ааспыт бииэмэтэ.			Фронтальной, биирдиилээн.		С.96-98	08. 02	
60	Туохтуур ааспыт бириэмэбэ сирэйнэн, ахсаанынан уларыйыта .	Туохтуур уларыйы- ларын быаарар, дакаастыыр.	Аабыы. Изо.	Фронтальной. Биирдиилээн.		С.99-100	12. 02	
61	Сэрэтиилээх диктант. «Барабыайд ар»	Албаа суох суруйуу. Албастарын бэйэтэ кеннерер. Туохтуурдары сепке бэлиэтиир, быаарар.		Биирдиилэн			15. 02	
62	Паараласпы т туохтуур.	Паараласпыт туохтуурдары туттар туох суолталаабын быаарар.	Нуучча тыла	Фронтальной. Биирдиилээн		С.100-102	17. 02	
63	Кеме туохтуурдар	Кеме туохтуурдары араарар, бэлиэтиир, быаарар.	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн	Кеме туохтууру туттан, «Ойуурга» диэн темаба Ойуулаабын- тиэкистэ оцор.	С.102-104	19. 02	
64	Хайаабыны	Хайаабыны дьууннуур	Аабыы.	Фронтальной,	Дьууннуур	С.104-105	22. 02	

	дьюуннуур туохтуур.	туохтуурдары тутгар, аахпыт тизкистэн булар.		биирдиилээн	туохтуурдары туьанан, «Сайын» дизн ойуулааьын тиэкис суруй.			
65	Туохтуур хаьан? Ханна? Хайдах? Дизн ыйытыыга хоруйдуур тылы кытта ситимнэьийт э	Тыл ханнык ыйытыыга хоруйдуурун били.	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн		С.107-109	24. 02	
66	Хартыынан ы т уьанан «Мин тереебут беуелэгим» дизн темаба кэпсээн оцоруу.	Сацарыац, суруйуоц иннинэ санаан, Былааннаан кер.		Биирдиилээн		С.109	26. 02	
67	Хатылыыр эрч.	Туохтуур туьунан билиилэрин чицэтии	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн		С.110-111	01. 03	
68	Диктант.			Текущай			03. 03	
69	Албаска улэ.	О5о албаьын ейдеен кеннеруехтээх. Албас туьэриллибит Улэ5э эрч-ри толорор.		Уерэтэр сыаллаах...			05. 03	
70	Хатылыыр эрч.	Сомо5о домо5у этиигэ туттуу.	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн.	Бэриллибит былаанынан «Саас кэлиитэ» дизн темаба ойуулааьын- тиэкис.	С.112-114	10. 03	

71	Хатылыыр эрч.	Туохтуур уларыйыларыгар араас	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн		С.115-116.	12. 03	
72	Хатылыыр эрч.	эрч. Толорор. Этии чилиэннэринэн ырытар.	Аабыы.	Биирдиилээн, фронтальной		С.117-118	15. 03	
73	Барбыт темаба тест толоруу.					С.118	17. 03	
74	Хатылаабын на эрчиллиилэр						19. 03	
75	Хатылаабын на эрчиллиилэр						22. 03	
76	3 чиеппэр тумугунэн хонтуруолун ай диктант						24. 03	

4 чиеппэр

77	Дабаабын аат.	Дабаабын ааты буларга аат тылтан ыйытыгы туруорар.	Аабыы. Нуучча тыла	Фронтальной, Биирдиилээн.		С.119-121	01. 04	
78	Дабаабын аат.	Аат тыл иннигэр турар дабаабын аат уларыйбат.	Аабыы. Нуучча тыла	Фронтальной		С.121-124	02. 04	
79	Дабаабын аат уескуурэ.	Дабаабын аат ессе аат тылтан, туохтууртан, дабаабын ааттан уескуурун билэр.	Аабыы.	Фронтальной		С.124-126	05. 04	
80	Дабаабын аат.	Дабаабын аат суолтатын били.	Аабыы.	Фронтальной, биирдиилээн.		С.126-128	07. 04	
81	Диктант	Тылы сепке суруйуу.. Албааы кеннеруу.		Биирдиилээн			09. 04	
82	Дабаабын аат	Дабаабын аат суолтатын билии. Этиини Чилиэнинэн ырытар.	Аабыы.	Биирдиилээн, фронтальной		С.128-130.	12. 04	
83	Аат тылы дабаабын аат	Дабаабын аат суолтатыгар туттуллубут аат тыллары	Аабыы.	Фронтальной		С.130-132	14. 04	

	суолтатыгар туттуу.	булар.						
84	Дабаабын ааты аат тыл суотатыгар туттуу.	Аат тыл суолтатыгар туттуллар да5.аат падебын быь-р, сыыарытын бэлиэтиир.		Фронтальной, биирдиилээн		С.132-133.	16. 04	
85	Нууччалы суруллар Дабаабын аат.	Нуучча тылыттан киирбит да5. аат оло5о нууччалы сурулларын билии.	Аа5ыы. Нуучча тыла	Фронтальной, биирдиилээн.		С.133-135	19. 04	
86	Нуучча тылыттан киирбит да5.аат сыыарыыла ра	Нуучча тылыттан киирбит да5. Ааттар сыыарыыллара Тыл оло5ор баар а/д тутулуктаа5ын били.	Нуучча тыла	Фронтальной, биирдиилээн		С.135-138	21. 04	
87	Чинэтии						23. 04	
88	Дабаабын аат	Да5.ааты уонна д.аат оннугар туттуллубут аат тылы булар.	Аа5ыы.	Фронтальной, биирдиилээн		С.138-140	26. 04	
89	Суругунан улэ						28. 04	
90	Аат тыл уонна дабаабын аат Кэпсиирэ буолуута.	Дабаабын аат кэпсиирэ буолбутун быьаарар. Этии чилиэнинэн ырытыы. Кэпсиирэ буолбут аат тылларга кеме	Аа5ыы.	Фронтальной, биирдиилээн		С.140-144	30. 04	
91	Чинэтии	туохтуурдар кемелерун билэр.		Фронтальной, биирдиилээн			03. 04	
92	Сыл бутуутэ хатылаабын:	Тиэкис туьунан билии. Тыл оло5о. Септеех	Аа5ыы.	Текущай		С.145-150	05. 04	

	Тиэкис, эти, тыл, дорбоон уонна буукуба.	интонация.Этии Керуцнэрэ. Этии чилиэннэрэ. Этии тэнитии. Хобуласпыт бутэй дорбоон.						
93	Чинэтии.		Аабыы.	Текущай			07. 05	
94	Аат тылы хатылаабын.	Аат тыл уларыйыларын били. Састаабынан ырытыы		Фронтальна, биирдиилээн		С.150-152	10. 05	
95	Туохтуур.	Туохтуур уларыйыларын били. Этии тутаах чилиэннэринэн ырытар.		Фронтальной, Биирдиилээн		С.152-154	12. 05	
96	Дабаабын аат.	Дабаабын ааты быһаарар тылын Кытта булан устуохтаах.	Аабыы.	Текущай, биирдиилээн.		С.155-156	14. 05	
97	Тест толоруу						17. 05	
98	Сыл тумугунэн хонтуруолун ай суруган улэ			Фронтальной			19. 05	
99	Албаска улэ. хатылаабын						21. 05	
100							24. 05	
101	Хатылаабын						26. 05	
102	Хатылаабын						28. 05	